

В руслі відроджених традицій

І модерних концепцій

(Сценографія українських християнських концертно-видовищних заходів у Львові наприкінці XX століття)

Плідний процес відродження національної пам'яті, духу, віри носить динамічний характер, набуває пріоритетних рис у нас в Україні. Одним із прикладів можна вважати відродження традиції релігійних концертно-видовищних заходів, особливо серед молоді.

Ісус Христос, Діва Марія, Архангел Гавриїл, святі апостоли Петро, Лука, Іоан, Матвій, життя християнських душпастирів, пустельників, численних мучеників за християнську віру є темою творчості найрізноманітніших театрів, режисерів, драматургів. Літургійні дійства і драма, процесії, міраклі, містерії, більш світські соті, мораліте, балет як жанри; симультанна чи теларійна сцена як засоби побудови театрального простору; шкільні семінарійні театри як приклад організації театральної справи — ось далеко не повний перелік всього, що складає фундамент християнських видовищ.

Найцікавіші та найчисленніші сторінки історії християнської драми в Україні пов'язані зі Львовом. Тут публікувалися праці Зубрицького, Зиморовича, Пептовського, Франка, Хоткевича, драматичні твори Филиповського, Бельського, Гаватовича, Щуровського, Бруні. Тут відбувалися "Ігри комедії" в Єзуїтському колегіумі, Вірменській семінарії, вистави у школах Домініканського монастиря, дійства у "Kollegiym Nobiliym", духовній семінарії греко-католицького обряду. Всі ми добре знаємо з яких причин перервалася у плині історичного часу ця різноманітна культурна діяльність.

Сучасне звернення у Львові до християнських видовищ, до їх просторових середовищних образів і знаків знайшло вияв у різдвяних та новорічних святах. Театри "Дідова криниця", "Воскресіння", фольклорний театр під керівництвом О. Стахіва, великі і малі театралізовані концерти різноманітних ансамблів, починаючи з 1989 року, щозими створюють святкову атмосферу і середовище у Львові.

Вистави цього жанру не особливо відрізняються від колишніх традиційних видовищ, адже в них поєднуються вуличні забави, елементи народного та лялькового театрів: колядки, щедрівки, обрядові ігри. Але прикро, що художньо-мистецьке оформлення середовища дії не набуло нової естетики. Під час різдвяних свят використовувалися виключно традиційні костюми, маски, псевдореалістичні солярні, аграрні, зооморфні та антропоморфні елементи-символи; переважали драпіровки "під" традиційні народні тканини; копіювалася християнська релігійна атрибутика і предмети культу. До того ж, все це виготовлялося аматорами напівкустарно, а залучення професійних митців було скоріше винятком.

Ось чому сценографічне оформлення "живого" акустичного концерту "Різдво з Руславою", зйомки якого відбулися у павільйоні Львівського телебачення 23 грудня 1997 року, — один із найпомітніших мистецьких заходів у нашому місті за останні роки. В концерті взяли участь камерний хор "Євшан", ор-

■ Сценографія різдвяного концерту-видовища "Різдво з Руславою". Львівський телецентр. 1997.

кестр "Віртуози Львова", група "Клуб шанувальників чаю", дитячі хори, усього - 200 осіб. Масовість можна вважати незаперечним успіхом організаторів концерту-видавища.

Один із факторів, що посприяв успіхові, - вдала побудова простору, організація і оформлення середовища дії.

Концепцію і проект сценографічної і функціональної організації дії розробив член-кореспондент УАА В.Проскуряков. А втілити символічно-образні, предметно-просторові, кольористичні ідеї йому допомогли театральні художники В.Бортяков і В.Толмачов за участю архітектора Р.Кубая і конструктора В.Турчина. Елементи і деталі всіх декорацій, а деякі з них сягали висоти 5-7 метрів, були виготовлені в майстернях львівських театрів - Оперному та театру імені М.Заньковецької.

У проекті автор спирався на такі міркування: Різдво Ісуса Христа і Зірка Провісництва як символ цієї події - орієнтири руху людини з хаосу інстинктів до добра і любові, етичності і моральності. Хаос - це простір, в якому відсутні орієнтири, й Різдво Ісуса Христа - головний напрямок із темряви до світла. Ідея осі-напрямку стає головною в концепції сценографічної композиції, на якій і довкола якої розміщено і розгортається усе інше - дія, концерт, образи. І хоча павільйон є найбільшою із подібних споруд в Україні - 30 на 20 метрів в плані і висотою 15 метрів до падуг і конструкцій покриття, автори із самого початку шукали засоби розширен-

ня простору споруди. Для створення ілюзії космічної безмежності і безперервності світла, до якого Різдво всіх нас закликає.

З цієї метою в куті, зліва від головної осі споруди, був змонтований театральний задник, написаний геніальним львівським художником Є.Лисиком для балету-вистави "Створення світу". На ньому зображено уявлення художника про істинний вигляд Всесвіту. Задник був вивішений таким чином, що композиція, на ньому намальована, виглядала як велична піварка Всесвіту або велетенська космічна печера. Межі простору концертної дії фіксували солярні знаки - зірка, сонце, місяць. У плані цей простір був наближений до кола як символу вічності і гармонії.

Подіум для солістки (також у формі зірки) був збудований авторами у геометричному центрі як проекція орієнтиру небесного на планшет павільйону - Землю. Промені зірки-подіуму розділили площину дії на 8 сегментів-секторів. У них розташувалися: "Клуб шанувальників чаю", ансамбль "Віртуози Львова", хор "Євшан". Довкола професіоналів, амфітеатром - дитячі хори, освітлювальна і акустична апаратура, телекамери, глядачі.

Автори творили середовище дії мінімалістичними засобами: обмеженою гамою барв, фактур тканин, конструктивних і оздоблювальних матеріалів. Вдихнули життя у це: музика, пісні, динаміка і ритміка артистів, особистість солістки концерту Руслани Лижичко і нестримані радісні емоції маленьких хористів.

Роман Кубай. Львів.

"Клара Міліч"

18 листопада 1998 року в рамках щорічної мистецької акції "Російська осінь у Мюнхені" відбулася прем'єра вистави "Клара Міліч", здійсненої за однойменною новелою І.С.Тургенєва. П'єсу, скомпоновану Таїсією Івановою, поставив відомий київський режисер, нині мешканець Мюнхена, Марк Нестантинер.

Європейські гастролі "Арабесок"

У листопаді-грудні минулого року відбулися європейські гастролі харківського молодіжного театру "Арабески". Вистава "Енеїда", що її представили харківчани, - цікава спроба побачити в енеєвих мандрах Котляревського сучасні мандрівки українців, спародіювати старі авторитети і просто смачно пожартувати. Цю динамічну, гучну, смішну виставу зіграли Наталя Цимбал (Еней), Руслан Никоненко, Дмитро Туркевич, Вадим Коробка, Михайло Озеров.

Кіно Ларса фон Трієра

Наприкінці минулого року в Марбурзі вийшла монографія Ахіма Форста "Розтинаючи мрії. Кіно Ларса фон Трієра". Книга присвячена творчості одного з найвідоміших сучасних режисерів, натхненнику кіноманіфесту 90-х - славнозвісної "Догми", датчанину Ларсу фон Трієру. Монографія позбавлена біографічних спекуляцій і розглядає режисера не як приватну особу, а як автора, що змінив обличчя кінематографа, максимально наблизивши його до реалістичного відтворення психіки та поведінки людини.

Невдовзі в кінотеатрах має з'явитися новий фільм режисера "Ідіот" за Ф.Достоевським.

Підготувала Олена Нестерук, Мюнхен